

LESPAKKET: ERFGOED IN HET WAASLAND

In dit lespakket van 5 lessen ga je aan de slag met kunst, cultuur en erfgoed uit het Waasland. Het is opgebouwd in de vorm van een project en is vakoverschrijdend. Per les vind je hier een inhoud, benodigdheden en de doelen die je met de les aanreikt en kan behalen.

Les 1: Kun je me missen? (1 lesuur)

Benodigdheden:

- Een laptop of computer die is aangesloten op een beamer
- De bijvoegde PowerPoint presentatie
- Afgedrukte afbeeldingen (zie bijlage)
- Enkele whiteboards met stiften of papier en stift/pen

Lesopbouw:

Laat je leerlingen in groepjes (maximaal 6) plaatsnemen van ongeveer 3 tot 4 leerlingen afhankelijk van de grootte van je klas.

Vertrek daarna vanuit de PowerPoint presentatie met de inleidende tekst:

Ontdek het Verleden, Speel de Toekomst!

Hey jij, avonturier in spe! Heb je je ooit afgevraagd wat er schuilt achter de verhalen van oude gebouwen, mysterieuze artefacten en vergeten tradities? Wel, hier is je kans om het te ontdekken, op een manier die allesbehalve stoffig en saai is!

Klaar voor de reis? Laten we samen de geschiedenis herschrijven!

Op de volgende slide staat een filmpje over hoe verschillende mensen erfgoed bekijken en wat dit voor hen is.

Na het bekijken van dit filmpje kun je de vraag stellen wat voor hen erfgoed is, hebben ze bepaalde tradities, klederdracht eigen aan hun cultuur,... Je kan hen op weg helpen met eigen voorbeelden.

Op de volgende slides staan enkele afbeeldingen over eerste uitvindingen. Hierbij staan richtvragen in de notities om met de leerlingen in gesprek te gaan.

De eerste opdracht na het bespreken van deze afbeeldingen is dan "Kun je me missen?". Voor deze opdracht deel je per team een whiteboard en stift uit of papier en stift/pen. Elk team kiest dan 1 afbeelding uit waarover ze de geprojecteerde vragen zullen beantwoorden en delen met de klas. Er zijn 6 afbeeldingen, er kunnen dus niet meer dan 6 groepjes zijn. Voor deze opdracht is een 5 tot 10 minuten ruim voldoende.

Ga je met je klas in dialoog over hun afbeeldingen, stel eventueel nog extra vragen erover.

Aansluitend laat je dan de volgende opdracht zien namelijk "Toekomst voorspellen." In deze opdracht is het de bedoeling dat de leerlingen gaan nadenken over objecten, uitvindingen, tradities, ... die al dan niet nog zullen bestaan over 200-300 jaar. Zullen ze er exact hetzelfde uitzien? Alternatieve vraag kan zijn welk object zouden ze graag in een tijdscapsule steken en waarom? Wat zullen mensen in de toekomst daarover denken?

- Welk item dat we de laatste jaren hebben uitgevonden, zouden ze over 300 jaar nog nodig hebben?
- Wat wil je dat er van onze tijd zeker bewaard wordt?

Motivering van deze lesopbouw:

1. Werkvormen voor de specifieke doelgroep:

- Groepsgesprek: Deze werkvorm is geschikt voor de doelgroep omdat het interactief is en hen de kans geeft om hun eigen gedachten en ervaringen te delen, wat hun betrokkenheid vergroot.
- Groepswerk: Door leerlingen in groepen te verdelen, kunnen ze samenwerken, discussiëren en hun ideeën delen, waardoor ze hun creativiteit en communicatieve vaardigheden ontwikkelen.

2. Keuze voor grondhoudingsdoelen, domeinen en bouwstenen:

- Creatieve expressie: Door leerlingen te stimuleren alternatieven te bedenken voor historische uitvindingen, bevordert ik hun creativiteit en expressie.
- Cultureel bewustzijn: Door erfgoed te verkennen en te bespreken, help ik leerlingen bewust te worden van de culturele geschiedenis en het belang ervan in hun persoonlijke ontwikkeling.
- Samenwerking: Door groepsactiviteiten aan te moedigen, stimuleer ik samenwerking en participatie, wat belangrijk is voor het ontwikkelen van sociale vaardigheden.

3. Methodiek:

- Visueel leren: Door afbeeldingen te gebruiken en een kort filmpje te tonen, maak ik gebruik van visuele stimuli die de interesse van de leerlingen kunnen wekken en hen helpen de inhoud beter te begrijpen.
- Actief leren: Door leerlingen actief te betrekken bij groepsdiscussies en activiteiten, stimuleer ik hun betrokkenheid en participatie, wat hun leerervaring verrijkt.

4. Keuze voor materialen:

- Afbeeldingen en filmpjes: Deze visuele materialen zijn geschikt om de aandacht van de leerlingen te trekken en hen te helpen zich een beeld te vormen van historische gebeurtenissen en uitvindingen.

5. Belang van het onderwerp voor de doelgroep:

- Erfgoed en historische uitvindingen zijn relevant voor de leerlingen omdat ze inzicht geven in de ontwikkeling van de samenleving en technologie. Door hierover te leren, kunnen leerlingen een beter begrip krijgen van de wereld om hen heen en hun eigen identiteit in een bredere context plaatsen.

Doelstellingen:

Eindtermen eerste graad basisvorming:

- *2.1 De leerlingen zijn gemotiveerd voor taal m.i.v. cultuur, lezen, spreken, schrijven, luisteren en inzicht in het taalsysteem.° (attitudinaal)*
- *2.7 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit.*
- *2.8 De leerlingen nemen deel aan schriftelijke en mondelinge interactie in functie van doelgerichte communicatie.*
- *2.10 De leerlingen gebruiken kenmerken, mogelijkheden en principes van het Standaardnederlands als communicatiemiddel in functie van doelgerichte communicatie.*
- *5.5 De leerlingen dragen in groepsactiviteiten met een welomschreven opdracht actief bij aan de uitwerking van een gezamenlijk resultaat. (transversaal)*
- *7.2 De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving.° (transversaal - attitudinaal)*

Gemeenschappelijk funderend leerplan:

- *I-GFL-ab1.2 De leerlingen drukken hun overtuiging en mening uit.*
- *I-GFL-ab9.1 De leerlingen hebben aandacht voor kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.*

Leerplandoelen Katholiek onderwijs – Nederlands – B-stroom

- *NEDb1 De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.*
- *NEDb5 De leerlingen brengen met spreek- en schrijfgemak mondelinge en schriftelijke boodschappen (vereisten) over in eenvoudige communicatieve situaties.*
- *NEDb6 De leerlingen nemen actief deel aan eenvoudige mondelinge en schriftelijke interactie (kenmerken en minimumvereisten).*
- *NEDb8 De leerlingen verwoorden hun gedachten en gevoelens bij het lezen en beluisteren van verschillende soorten literaire teksten.*
- *NEDb12 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit:*
  - *verschillende soorten artistiek-literaire teksten creëren en presenteren;*
  - *ervaringen uitwisselen met medeleerlingen;*
  - *waardering uitdrukken voor de creaties van anderen.*

- *NEDa1 De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.*
- *NEDa7 De leerlingen nemen actief deel aan mondelinge en schriftelijke interactie (kenmerken en vereisten).*
- *NEDa10 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit:*
  - *verschillende soorten literaire teksten creëren en presenteren;*
  - *ervaringen uitwisselen met medeleerlingen;*
  - *waardering uitdrukken voor de creaties en presentaties van anderen.*
- *NEDa11 De leerlingen gaan respectvol om met overeenkomsten en verschillen in taaluitingen, taalvariëteiten en talen.*
- *NEDa13 De leerlingen tonen durf om met taal aan de slag te gaan.*

Les 2: Het grote Waaslandspel (2 lessen)

Benodigheden:

Ontleenversie:

Om deze versie te spelen neem je contact op met de Erfgoedcel Waasland te Sint-Niklaas. Hier kun je het spel ontlene, hierin zijn alle materialen voorzien in de speldoos.

Digitale versie:

Om deze versie te spelen download je volgende zaken vanop de website van de Erfgoedcel Waasland.

- De handleiding
- Spelkaartjes (PDF: afdrukken: selecteer meerdere op 1 pagina en dubbelzijdig afdrukken, zo staat de vraagnummer op de achterzijde)
- Het spelbord geprojecteerd via beamer op whiteboard
- Een aantal pionnen (magneten)
- Een dobbelsteen
- De antwoorden (PDF: afdrukken: dubbelzijdig)
- De verklarende woordenlijst en de legende

Lesopbouw:

Zorg dat je klas is opgesteld dat praktisch is om het spel te spelen. Creëer meerdere eilanden, waarbij het spel in het midden komt te liggen. Hierrond hoeven geen stoelen te staan, zo kunnen er meer leerlingen rond staan. Indien je het spel projecteert hoef je geen eiland in het midden te hebben.

Verdeel opnieuw de leerlingen in groepjes (afhankelijk van de grootte van je klas) van ongeveer 3 a 4 leerlingen. Elk team kiest een kleur om met te spelen en een eiland om opdrachten aan uit te voeren.

Begin met de uitleg van het spel, hoe ze het moeten spelen. Je vindt deze informatie in de handleiding van het spel.

Als leerkracht ben je de spelleider en zorg je ervoor dat het spel in goede banen wordt geleid. Indien je sterke leerlingen hebt kun je aan hen vragen om de vragen luidop voor te lezen, heb je zwakkere leerlingen kan je ook dit voor jouw rekening nemen.

Motivering van deze lesopbouw:

1. Werkvormen voor de specifieke doelgroep:

- Bordspel: Dit is een geschikte werkvorm voor deze leeftijdsgroep omdat het interactief is, competitie aanmoedigt en de leerlingen actief betreft bij het leerproces.
- Teamwerk: Door in teams te werken, kunnen leerlingen samenwerken, strategieën bespreken en elkaar ondersteunen, wat hun sociale vaardigheden en teamgeest bevordert.

2. Keuze voor grondhoudingsdoelen, domeinen en bouwstenen:

- Plezier beleven aan cultuur: Door het bordspel te spelen, kunnen leerlingen op een plezierige en interactieve manier kennismaken met het erfgoed van het Waasland, wat hun interesse en betrokkenheid vergroot.
- Creatieve expressie: De variatie in opdrachten op de kaartjes biedt leerlingen de mogelijkheid om hun creativiteit te uiten door te schrijven, tekenen en onderzoek te doen naar verschillende aspecten van het erfgoed.
- Samenwerking en interactie: Door in teams te werken en te communiceren met elkaar, leren leerlingen effectief samen te werken

en constructief te communiceren, wat belangrijk is voor hun persoonlijke ontwikkeling.

3. Methodiek:

- Spelgebaseerd leren: Het gebruik van een bordspel als leermiddel maakt leren leuk en boeiend voor de leerlingen, terwijl het tegelijkertijd hun kritisch denken, probleemoplossende vaardigheden en kennis over erfgoed ontwikkelt.
- Actieve participatie: Door leerlingen actief deel te laten nemen aan het spel, worden ze gemotiveerd om betrokken te blijven en kunnen ze hun eigen leerproces sturen door keuzes te maken en opdrachten uit te voeren.

4. Keuze voor materialen:

- Bordspel en kaartjes: Het gebruik van visuele en tastbare materialen, zoals het bordspel en de kaartjes, helpt de leerlingen om zich het erfgoed van het Waasland concreet voor te stellen en maakt het leren meer hands-on en praktisch.

5. Belang van het onderwerp voor de doelgroep:

- Erfgoed van het Waasland is relevant voor de leerlingen omdat het hen verbindt met hun lokale geschiedenis, cultuur en identiteit. Door hierover te leren, kunnen ze een dieper begrip ontwikkelen van de gemeenschap waarin ze leven en hun eigen plaats daarin.

Doelstellingen:

Eindtermen eerste graad basisvorming:

- 2.1 De leerlingen zijn gemotiveerd voor taal m.i.v. cultuur, lezen, spreken, schrijven, luisteren en inzicht in het taalsysteem.° (attitudinaal)
- 2.2 De leerlingen bepalen het onderwerp en de globale inhoud van geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.
- 2.5 De leerlingen produceren schriftelijke en mondelinge teksten in functie van doelgerichte communicatie.
- 2.6 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit.
- 2.7 De leerlingen nemen deel aan schriftelijke en mondelinge interactie in functie van doelgerichte communicatie.
- 5.4 De leerlingen demonstreren in informele en formele relaties geschikte sociale vaardigheden. (transversaal)

- 5.5 De leerlingen dragen in groepsactiviteiten met een welomschreven opdracht actief bij aan de uitwerking van een gezamenlijk resultaat. (transversaal)
- 7.7 De leerlingen onderbouwen een eigen mening over maatschappelijke gebeurtenissen, thema's en trends met betrouwbare informatie en geldige argumenten. (transversaal)
- 8.4 De leerlingen illustreren de beeldvorming van historische elementen uit hun leefwereld en van historische fenomenen.
- 8.5 De leerlingen vergelijken het heden met het verleden voor historische elementen uit hun leefwereld en voor historische fenomenen.

Gemeenschappelijk funderend leerplan:

- I-GFL-ab1.1 De leerlingen ervaren de klas en de school als plaatsen waar ze kansen krijgen om zich te ontwikkelen als persoon.
- I-GFL-ab1.2 De leerlingen drukken hun overtuiging en mening uit.
- I-GFL-ab2.3 De leerlingen werken samen om bij te dragen aan een gemeenschappelijk resultaat.
- I-GFL-ab9.1 De leerlingen hebben aandacht voor kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.

Leerplandoelen Katholiek onderwijs – Nederlands – B-stroom

- NEDb1 De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.
- NEDb2 De leerlingen bepalen het onderwerp, de globale inhoud, de hoofdgedachte en de hoofdpunten van gesproken en geschreven teksten met deze kenmerken.
- NEDb3 De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten met deze kenmerken.
- NEDb5 De leerlingen brengen met spreek- en schrijfgemak mondelinge en schriftelijke boodschappen (vereisten) over in eenvoudige communicatieve situaties.
- NEDb6 De leerlingen nemen actief deel aan eenvoudige mondelinge en schriftelijke interactie (kenmerken en minimumvereisten).
- NEDb12 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit:
  - verschillende soorten artistiek-literaire teksten creëren en presenteren;
  - ervaringen uitwisselen met medeleerlingen;
  - waardering uitdrukken voor de creaties van anderen.

- *NEDb15 De leerlingen tonen durf om met taal aan de slag te gaan.*

Leerplandoelen Katholiek onderwijs – Nederlands – A-stroom

- *NEDa1 De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.*
- *NEDa2 De leerlingen bepalen het onderwerp, de globale inhoud, de hoofdgedachte en de hoofdpunten van gesproken en geschreven teksten met deze kenmerken.*
- *NEDa5 De leerlingen beargumenteren een eigen mening over gesproken en geschreven teksten met deze kenmerken.*
- *NEDa6 De leerlingen produceren mondelinge en schriftelijke teksten en houden daarbij rekening met de communicatieve situatie (minimumvereisten).*
- *NEDa7 De leerlingen nemen actief deel aan mondelinge en schriftelijke interactie (kenmerken en vereisten).*
- *NEDa10 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit:*
  - *verschillende soorten literaire teksten creëren en presenteren;*
  - *ervaringen uitwisselen met medeleerlingen;*
  - *waardering uitdrukken voor de creaties en presentaties van anderen.*
- *NEDa13 De leerlingen tonen durf om met taal aan de slag te gaan.*

Mens & samenleving - I A (v2)

- *M&Sa15 De leerlingen dragen bij een welomschreven groepsopdracht bij aan het tot stand komen van een gezamenlijk resultaat met aandacht voor*
  - *(sociale) rollen en interacties;*
  - *vormen van tijdsplanning en taakverdeling.*

Geschiedenis - I A (v2)

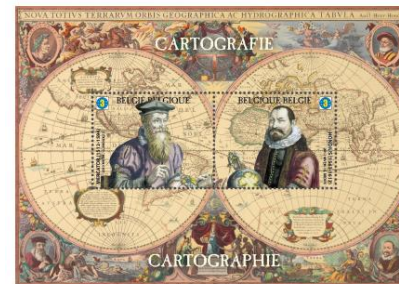
- *GESa1 De leerlingen herkennen een historische vraag.*
- *GESa22 De leerlingen maken een onderscheid tussen verleden en geschiedenis.*

Maatschappelijke vorming - I B (v2)

- *MAVOb13 De leerlingen dragen bij een welomschreven groepsopdracht bij aan het tot stand komen van een gezamenlijk resultaat met aandacht voor*
  - *taken die bij een rol horen;*
  - *taakverdeling;*
  - *tijdsbewaking.*

- *MAVOb33 De leerlingen vergelijken aspecten uit het dagelijks leven met dat van mensen uit een andere tijd en mensen uit een andere plaats met aandacht voor*
  - *de gelijkenissen en de verschillen;*
  - *veranderingen;*
  - *de historische en geografische context.*

Les 3: Wie zoekt, die vindt (1 lesuur)

Benodigheden:

- Een laptop of computer die is aangesloten op een beamer
- Afgedrukte afbeeldingen (gelamineerd)
- Afgedrukte teksten (gelamineerd)

Bij goed weer kun je dit gerust buiten op de speelplaats of een nabij liggend parkje doen. Indien niet doe je het gewoon in een klaslokaal waar je voor deze opdracht alle banken en stoelen aan de kant zet.

Sint-Niklaas

MERCATORMUSEUM

Het Mercatormuseum is een museum in de stad Sint-Niklaas. In het museum wordt de volledige geschiedenis van de cartografie* uit de doeken gedaan. De centrale figuur is de Vlaamse cartograaf Gerardus Mercator, een instrumentenmaker en graveur, die al tijdens zijn leven als de Ptolemaeus* van zijn tijd werd beschouwd.

Lesopbouw:

Deze les ga je na hoeveel de leerlingen reeds hebben opgepikt na het spelen van het erfgoedspel en de inleidende les. De opzet is erg simpel, je hebt in je handen 10 fotokaarten en 10 teksten. Je deelt lukraak de afbeeldingen en teksten uit naargelang het aantal leerlingen in je klas. Ben je met een oneven aantal leerling doe je als leerkracht ook mee. Zorg er tevens voor dat ze niet door elkaar geraken voor je uitdeelt. Indien je bijvoorbeeld 12 leerlingen hebt in je klas zorg je ervoor dat de 6 afbeeldingen en 6 teksten passen. De overige leg je aan de kant.

Om te beginnen laat je de leerlingen een rij vormen en ontvangen ze een afbeelding of tekst. De instructie hierbij is dat de leerlingen die een afbeelding kregen de bijhorende tekst moeten vinden en visa versa. Wanneer ze elkaar hebben gevonden blijven ze in dat duo staan. Met een 5-tal minuten hebben ze normaal voldoende tijd hiervoor.

Nadat ze elkaar hebben gevonden gaan ze uit elkaar in dat duo ergens plaatsnemen. Ze gaan de afbeelding bekijken en de tekst doornemen. Wanneer ze dit hebben gedaan gaan ze de belangrijkste zaken aan de rest van de klas vertellen. (Dus niet gewoon woord voor woord aflezen) Voor dit deel is een 10 tot 15 minuten voldoende.

De laatste stap van deze les is dan hun korte voorstelling aan de rest van de klas.

Wanneer je met je klasgroep eerder klaar bent dan het lesuur voorbij is kun je zeker met de leerlingen nog in klasgesprek gaan hoe ze het tot hiertoe hebben ervaren. Wat is hen al bijgebleven? Wat vonden ze leuk?

Motivering van deze lesopbouw:

1. Werkvormen voor de specifieke doelgroep:

- Partnerwerk: Het spel "Wie zoekt, die vindt" moedigt leerlingen aan om samen te werken en informatie uit te wisselen, wat hun sociale vaardigheden en samenwerkingsvaardigheden versterkt.
- Presentatie aan de klas: Door hun bevindingen en afbeeldingen met de klas te delen, krijgen leerlingen de kans om hun spreek- en presentatievaardigheden te oefenen en hun begrip van het erfgoed van het Waasland te versterken.

2. Keuze voor grondhoudingsdoelen, domeinen en bouwstenen:

- Interesse in cultuur: Door leerlingen actief te betrekken bij het onderzoek naar en de discussie over erfgoed, wordt hun interesse in cultuur gewekt en gestimuleerd.
- Taalvaardigheid: Door tekst te lezen, te bespreken en te presenteren, ontwikkelen leerlingen hun luister-, spreek- en leesvaardigheid, wat aansluit bij de leerplandoelstellingen voor taalvaardigheid.

- Onderzoeksvaardigheden: Door informatie te zoeken, te selecteren en te analyseren, leren leerlingen kritisch denken en onderzoeksvaardigheden toe te passen, wat belangrijk is voor hun persoonlijke ontwikkeling.

3. Methodiek:

- Actief leren: Het spel moedigt actieve participatie aan door leerlingen te betrekken bij het zoeken naar overeenkomende teksten en afbeeldingen, het lezen en bespreken van de tekst en het presenteren aan de klas.
- Peer learning: Door samen te werken met een partner en bevindingen te delen met de klas, leren leerlingen van elkaar en bouwen ze een gezamenlijk begrip op van het erfgoed van het Waasland.

4. Keuze voor materialen:

- Afbeeldingen en teksten: Deze visuele en tekstuele materialen bieden leerlingen een diverse en stimulerende leeromgeving waarin ze informatie kunnen verkennen, verwerken en delen.

5. Belang van het onderwerp voor de doelgroep:

- Het erfgoed van het Waasland is relevant voor de leerlingen omdat het hen verbindt met hun lokale geschiedenis en cultuur. Door hierover te leren, kunnen ze een dieper begrip ontwikkelen van hun eigen identiteit en gemeenschap.

Doelstellingen:

Eindtermen eerste graad basisvorming:

- 2.1 De leerlingen zijn gemotiveerd voor taal m.i.v. cultuur, lezen, spreken, schrijven, luisteren en inzicht in het taalsysteem.° (attitudinaal)
- 2.7 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit.
- 2.8 De leerlingen nemen deel aan schriftelijke en mondelinge interactie in functie van doelgerichte communicatie.
- 2.10 De leerlingen gebruiken kenmerken, mogelijkheden en principes van het Standaardnederlands als communicatiemiddel in functie van doelgerichte communicatie.
- 5.5 De leerlingen dragen in groepsactiviteiten met een welomschreven opdracht actief bij aan de uitwerking van een gezamenlijk resultaat. (transversaal)
- 7.2 De leerlingen gaan respectvol en constructief om met individuen en groepen in een diverse samenleving.° (transversaal - attitudinaal)

Gemeenschappelijk funderend leerplan:

- I-GFL-ab1.2 De leerlingen drukken hun overtuiging en mening uit.
- I-GFL-ab9.1 De leerlingen hebben aandacht voor kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.

Leerplandoelen Katholiek onderwijs – Nederlands – B-stroom

- NEDb1 De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.
- NEDb5 De leerlingen brengen met spreek- en schrijfgemak mondelinge en schriftelijke boodschappen (vereisten) over in eenvoudige communicatieve situaties.
- NEDb6 De leerlingen nemen actief deel aan eenvoudige mondelinge en schriftelijke interactie (kenmerken en minimumvereisten).
- NEDb8 De leerlingen verwoorden hun gedachten en gevoelens bij het lezen en beluisteren van verschillende soorten literaire teksten.
- NEDb12 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit:
  - verschillende soorten artistiek-literaire teksten creëren en presenteren;
  - ervaringen uitwisselen met medeleerlingen;
  - waardering uitdrukken voor de creaties van anderen.

Leerplandoelen Katholiek onderwijs – Nederlands – A-stroom

- NEDa1 De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.
- NEDa7 De leerlingen nemen actief deel aan mondelinge en schriftelijke interactie (kenmerken en vereisten).
- NEDa10 De leerlingen drukken zich op een creatieve manier uit:
  - verschillende soorten literaire teksten creëren en presenteren;
  - ervaringen uitwisselen met medeleerlingen;
  - waardering uitdrukken voor de creaties en presentaties van anderen.
- NEDa11 De leerlingen gaan respectvol om met overeenkomsten en verschillen in taaluitingen, taalvariëteiten en talen.
- NEDa13 De leerlingen tonen durf om met taal aan de slag te gaan.

Les 4: vrij te kiezen uitstap (vanaf 3 uren)

Deze les dient louter als voorbeeld. Je kunt deze zeker mits enkele kleine aanpassingen overnemen, maar deze les is een uitstap naar keuze. Meer informatie rond locaties en bezienswaardigheden vind je in de brochure.

Benodigheden:

- Per team van 2-3 leerlingen een grondplan van de stad Sint-Niklaas (te verkrijgen bij de dienst Toerisme)
- Per team een afgedrukte versie van de fotozoektocht in bijlage
- Een klembord
- Een pen
- Een smartphone

Lesopbouw:

Deze uitstap is opgebouwd om 3 uren in beslag te nemen. De opzet van deze uitstap is om de leerlingen te laten ontdekken hoeveel geschiedenis, cultuur en erfgoed ze kunnen vinden in het straatbeeld van de stad Sint-Niklaas.

Beste avonturiers van geschiedenis en erfgoed,

Stel je voor: we staan op het punt om een reis te maken door de tijd, gewapend met niets anders dan jullie scherpe ogen en een magisch document – het stratenplan van

onze stad en 20 afbeeldingen. Vandaag gaan we niet alleen door de straten wandelen, maar we gaan ook op ontdekkingsreis door de geschiedenis van onze omgeving!

Jullie worden verdeeld in teams van dappere ontdekkingsreizigers, en elk team krijgt een cruciale missie: het vinden en vastleggen van schatten die verborgen

liggen in het hart van onze stad.

Jullie zullen door smalle steegjes slenteren, langs oude gebouwen en monumenten, en langs de paden van de geschiedenis treden. En hoe gaan jullie dit doen? Met behulp van ons betoverde stratenplan en jullie scherpe observatievaardigheden natuurlijk! Maar let op want de foto's die jullie voor je zien zijn soms erg goed verborgen...

Vandaag worden jullie niet alleen ontdekkingsreizigers, maar ook de hoeders van onze geschiedenis! Zijn jullie er klaar voor? Dan laten we het avontuur beginnen!

Nadat je de informatie geeft over de zoektocht, vertrekken we met zijn allen! Als begeleider van deze fotozoektocht is het wel aangewezen om af en toe "subtiele" hints te geven. Bij sommige afbeeldingen kun je dieper ingaan op de kleuren en vormen die de leerlingen zien. Enkele geschiedkundige weetjes kunnen natuurlijk ook niet ontbreken.

Nadat de leerlingen de laatste afbeelding vinden staan ze voor het museum Curiosum. Het museum zelf heeft met zijn team een Cluedo spel ontworpen dat ze kunnen spelen op hun smartphone. Ze worden doorheen dit spel

ook door het museum en zijn artefacten gegidst. Indien er voldoende tijd in het museum is kun je zeker langer stilstaan bij de andere stukken die het museum te bieden heeft.

Motivering van deze lesopbouw:

1. Werkvormen voor de specifieke doelgroep:

- Actief leren: De wandelzoektocht en het interactieve Cluedo moordspel op de smartphone moedigen leerlingen aan om actief deel te nemen aan hun leerproces, wat hun betrokkenheid vergroot.

- Samenwerking: Door in groepjes te werken, leren leerlingen samen te werken, elkaar te ondersteunen en hun ideeën te delen, wat hun sociale vaardigheden en teamgeest bevordert.

2. Keuze voor grondhoudingsdoelen, domeinen en bouwstenen:

- Historisch bewustzijn: Door leerlingen de geschiedenis van Sint-Niklaas te laten verkennen via een wandelzoektocht en een Cluedo moordspel in het museum, worden ze aangemoedigd om historisch bewustzijn te ontwikkelen en een dieper begrip te krijgen van de plaats waar ze wonen.
- Kritisch denken: Het Cluedo moordspel op de smartphone daagt leerlingen uit om kritisch na te denken, aanwijzingen te analyseren en problemen op te lossen, wat hun analytische vaardigheden versterkt.
- Technologische vaardigheden: Door gebruik te maken van smartphones en apps tijdens het spel, worden leerlingen aangemoedigd om hun technologische vaardigheden te gebruiken en te verbeteren, wat relevant is in de moderne wereld.

3. Methodiek:

- Ervaringsgericht leren: De combinatie van een wandelzoektocht en een interactief spel in het museum biedt leerlingen de mogelijkheid om via directe ervaringen te leren en hun kennis en begrip van geschiedenis op een praktische manier toe te passen.
- Gamificatie: Het gebruik van een Cluedo moordspel op de smartphone maakt leren leuk en boeiend voor leerlingen door elementen van gamificatie toe te voegen, zoals competitie en beloningen.

4. Keuze voor materialen:

- Foto's en stratenplan: Deze visuele materialen helpen leerlingen om geschiedenis in het straatbeeld van Sint-Niklaas te identificeren en te verbinden met hun omgeving, wat hun begrip en betrokkenheid vergroot.
- Smartphone en app: Door smartphones en een interactieve app te gebruiken, worden leerlingen gemotiveerd en geïnteresseerd om deel te nemen aan het spel en te leren via moderne technologie.

5. Belang van het onderwerp voor de doelgroep:

- Het verkennen van geschiedenis in het straatbeeld van Sint-Niklaas en het spelen van het Cluedo moordspel in het museum is relevant voor leerlingen omdat het hen verbindt met hun lokale geschiedenis

en hen aanmoedigt om hun eigen omgeving te verkennen en te waarderen.

Doelstellingen:

Eindtermen eerste graad basisvorming:

- *2.4 De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten in functie van doelgerichte informatieverwerking en communicatie.*
- *2.7 De leerlingen nemen deel aan schriftelijke en mondelinge interactie in functie van doelgerichte communicatie.*
- *5.5 De leerlingen dragen in groepsactiviteiten met een welomschreven opdracht actief bij aan de uitwerking van een gezamenlijk resultaat. (transversaal)*
- *8.4 De leerlingen illustreren de beeldvorming van historische elementen uit hun leefwereld en van historische fenomenen.*
- *8.5 De leerlingen vergelijken het heden met het verleden voor historische elementen uit hun leefwereld en voor historische fenomenen.*
- *9.1 De leerlingen lokaliseren personen en plaatsen op een globe en op relevante kaarten.*

Gemeenschappelijk funderend leerplan - AB

- *I-GFL-ab2.3 De leerlingen werken samen om bij te dragen aan een gemeenschappelijk resultaat.*
- *I-GFL-ab6.1 De leerlingen zoeken informatie op in bronnen en gebruiken daarbij een geschikte zoekstrategie.*
- *I-GFL-ab8.4 De leerlingen verplaatsen zich veilig op weg naar school en bij buitenschoolse activiteiten vanuit inzicht in verkeersregels en risicofactoren.*
- *I-GFL-ab9.1 De leerlingen hebben aandacht voor kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.*

Beeld - AB

- *BEEab1 De leerlingen beleven een divers aanbod van cultuur via beeldende kunst.*
- *BEEab2 De leerlingen nemen kunst- en cultuuruitingen waar met oog op het onderwerp en de bedoeling.*
- *BEEab3 De leerlingen onderzoeken de bouwtenen van beeldende kunst.*
- *BEEab5 De leerlingen staan open voor diverse beeldende kunst van eigen cultuur en andere culturen.*

Leerplandoelen Katholiek onderwijs – Nederlands – B-stroom

- *NEDb1 De leerlingen beleven plezier aan en zijn gemotiveerd voor taal via cultuur, luisteren, lezen, spreken, schrijven, interactie en inzicht in het taalsysteem.*
- *NEDb2 De leerlingen bepalen het onderwerp, de globale inhoud, de hoofdgedachte en de hoofdpunten van gesproken en geschreven teksten met deze kenmerken.*
- *NEDb3 De leerlingen selecteren relevante informatie in geschreven en gesproken teksten met deze kenmerken.*
- *NEDb4 De leerlingen verwerken mondelinge of schriftelijke informatie uit één bron met deze kenmerken in een voorgestructureerd schema.*

Maatschappelijke vorming - B

- *MAVOB13 De leerlingen dragen bij aan een welomschreven groepsopdracht bij aan het tot stand komen van een gezamenlijk resultaat met aandacht voor
  - *taken die bij een rol horen;*
  - *taakverdeling;*
  - *tijdsbewaking.**

Les 5: Creatieve beeldende les (2 tot 4 lessen)

Benodigheden:

- een lokaal dat zich hieraan verleend
- teken of schildermateriaal
- papier, karton, doek, ... vrije keuze naar gelang wat mogelijk is
- PowerPoint met leidraad lesopbouw

Lesopbouw:

Voorafgaand aan deze beeldende les, kun je ofwel met de leerlingen bespreken met welke materialen zij graag willen werken, ofwel bekijk je wat mogelijk is en bied je een aantal verschillende materialen aan waarmee ze de komende uren met aan de slag kunnen gaan.

Voorzie je tijdens de aanvang van deze les van ondersteunend beeldmateriaal zoals enkele afbeeldingen van tijdens de inleidende les, het spel, je uitstap, ...

zodat je er met de leerlingen nog even op kan ingaan. Je kan het hebben over vormen, kleuren, materialen,...

Zodra de leerlingen wat meer inzicht hebben over mogelijke kleuren, vormen en materialen waarmee ze aan de slag kunnen is de opdracht simpel: ze gaan zelf een kunstwerk maken dat in het museum (of gekozen erfgoedsite kan hangen of staan. Je kan opteren om hen meer motivatie te geven door deze werken ook effectief ten toon te stellen tijdens de opendeurdag van de school of tijdens de infodagen.

Het laatste half uur van deze workshop gaan de leerlingen hun werk ook presenteren aan de anderen. Aan de hand van een evaluatieformulier, dat je in bijlage kan downloaden en aanpassen, geven ze gerichte feedback over hun eigen werk, maar ook dat van de medeleerling.

Motivering van deze lesopbouw:

1. Werkvormen voor de specifieke doelgroep:

- Creatieve expressie: Het laten creëren van een kunstwerk door de leerlingen moedigt hen aan om hun creativiteit te uiten en te ontwikkelen, wat hun interesse en betrokkenheid vergroot.
- Zelfevaluatie: Door deel te nemen aan een zelfevaluatie krijgen leerlingen de kans om hun eigen werk te reflecteren en feedback te geven op hun leerproces, wat hun zelfbewustzijn en zelfregulatievaardigheden bevordert.

2. Keuze voor grondhoudingsdoelen, domeinen en bouwstenen:

- Creativiteit en expressie: Door leerlingen in staat te stellen een eigen kunstwerk te creëren, stimuleer je hun creatieve denkvaardigheden

en expressie, wat aansluit bij de leerdoelen voor kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.

- Reflectie en zelfevaluatie: Door leerlingen te betrekken bij zelfevaluatie, moedig je hen aan om kritisch na te denken over hun werk en hun leerproces, wat belangrijk is voor hun persoonlijke groei en ontwikkeling.

3. Methodiek:

- Project gebaseerd leren: Het laten creëren van een kunstwerk als afsluiting van de lessenreeks biedt leerlingen de kans om hun opgedane kennis en vaardigheden toe te passen in een creatief project, wat hun betrokkenheid vergroot en hun begrip verdiept.
- Reflectieve praktijk: Door leerlingen aan te moedigen om na te denken over hun werk en de keuzes die ze hebben gemaakt tijdens het creatieve proces, bevordert je een reflectieve praktijk die essentieel is voor hun artistieke groei en ontwikkeling.

4. Keuze voor materialen:

- Afbeeldingen: Door het gebruik van afbeeldingen van tijdens de eerdere lessen als inspiratiebron voor hun kunstwerken, bied je leerlingen een concreet startpunt en stimuleer je hen om te reflecteren op wat ze hebben geleerd.
- Creatieve materialen: Het aanbieden van verschillende materialen en technieken stelt leerlingen in staat om hun artistieke visie op verschillende manieren uit te drukken en hun eigen artistieke stijl te ontwikkelen.

5. Belang van het onderwerp voor de doelgroep:

- Het creëren van een kunstwerk als afsluiting van de lessenreeks biedt leerlingen de kans om hun opgedane kennis en ervaringen te verwerken en uit te drukken op een creatieve en persoonlijke manier, wat hun begrip van en waardering voor erfgoed, kunst en cultuur versterkt.

Doelstellingen:

Eindtermen eerste graad, basisvorming B-stroom

- 16.1 De leerlingen erkennen het belang van waargenomen kunst- en cultuuruitingen voor zichzelf en hun eigen leefwereld.° (transversaal - attitudinaal)

- 16.2 De leerlingen onderscheiden via waarnemingen van kunst- en cultuuruitingen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp ervan. (transversaal)
- 16.3 De leerlingen beschrijven aan de hand van aangereikte criteria de interactie tussen het zintuiglijk waarneembare, de bedoelingen en het onderwerp van kunst- en cultuuruitingen. (transversaal)
- 16.5 De leerlingen drukken hun gedachten en gevoelens uit bij het waarnemen van kunst- en cultuuruitingen. (transversaal)
- 16.6 De leerlingen wenden hun eigen expressieve ervaring aan om hun waardering voor kunst en cultuuruitingen uit te drukken. (transversaal)
- 16.7 De leerlingen creëren artistiek werk vanuit een afgebakende opdracht en de eigen verbeelding.
- 16.8 De leerlingen experimenteren met diverse artistieke bouwstenen zoals taal, lichaam, ruimte, tijd, vorm, kleur, klank, digitale data.

Beeld - I AB (v2)

- BEEab5 De leerlingen staan open voor diverse beeldende kunst van eigen cultuur en andere culturen.
- BEEab8 De leerlingen drukken hun gedachten en gevoelens uit bij het waarnemen van beeldende kunst.
- BEEab9 De leerlingen experimenteren in functie van een afgebakende opdracht met diverse bouwstenen, materialen en (basis)technieken.
- BEEab10 De leerlingen schetsen naar waarneming door gebruik te maken van allerhande technieken.
- BEEab11 De leerlingen creëren in functie van een afgebakende opdracht persoonlijk beeldend werk waarin ze gevoelens, ideeën of ervaringen uitdrukken.
- BEEab14 De leerlingen hanteren in functie van een afgebakende opdracht verschillende bouwstenen, (basis) technieken en materialen voor beeld.
- BEEab16 De leerlingen gebruiken aangereikte strategieën die het creatief denken stimuleren.
- BEEab17 De leerlingen reflecteren en communiceren aan de hand van aangereikte criteria over het eigen artistiek proces en product en over dat van medeleerlingen.
- BEEab18 De leerlingen uiten hun waardering over beeldende kunst vanuit hun eigen unieke creatieve ervaringen.

- BEEab19 De leerlingen erkennen het belang van beeldende kunst voor zichzelf en voor de eigen leefwereld.μ
- Gemeenschappelijk funderend leerplan - I - AB
- I-GFL-ab1.1 De leerlingen ervaren de klas en de school als plaatsen waar ze kansen krijgen om zich te ontwikkelen als persoon.
  - I-GFL-ab5.1 De leerlingen doorlopen een creatief denkproces waarbij ze een zelfgekozen idee onderzoeken en vorm geven in de praktijk.
  - I-GFL-ab9.1 De leerlingen hebben aandacht voor kunst en cultuur binnen hun persoonlijke ontwikkeling.
  - I-GFL-ab9.2 De leerlingen geven vorm aan hun verbeelding in creatieve en artistieke expressie.

In samenwerking met Stedelijke musea Sint-Niklaas

In samenwerking met de Wase Erfgoedcel